

РУХ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК КОНКУРЕНТНА СТРАТЕГІЯ АЗИАТСЬКИХ БАНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Полівода О.В., Мелешенко А.І.

Запорізький національний технічний університет

У статті з'ясовано основні рухи прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в умовах світової глобалізації. Проаналізовано вплив азіатських банків на регіональне та глобальне інвестування, тенденції розвитку світового банківського сектору. Розглянуто стратегію виходу на глобальний ринок банків Східного регіону. Досліджено капіталомісткість банків Азії та обсяг їх прямих іноземних інвестицій. З'ясовано позиції азіатських банків в розрізі світового конкурентного середовища.

Ключові слова: Транснаціональні банки (далі – ТНБ), національна економіка, ЮНКТАД, капітал, фінансування, інвестиції, глобалізація.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в умовах глобалізації світової економіки провідну роль у світовому банківському секторі займають азіатські банки, які за допомогою диверсифікації своїх прямих іноземних інвестицій «заполоняють» світ міжнародних фінансів. У зв'язку з цим актуальним є вивчення процесу розподілення та перерозподілення ПІІ, які проводять ТНБ країни Азії в умовах глобалізації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У різних аспектах економіки проблемами ПІІ займалися іноземних та вітчизняний вчених: Дж.С. Міль, Д. Рікардо, Е. Хекшер, Б. Олін, М. Кейнс, Гесць В.М. [1], Филипенко О.С. [2], Кіреєв А.П. [3].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження й аналіз основних тенденцій руху ПІІ через політику ТНБ в різних регіонах світу, конкурентних факторів світових банків в загалі та зокрема банків азіатського простору в умовах глобалізаційних процесів, а також виявити вплив діяльності ТНБ на підйоми та спади у світовій економіці на мега- та макрорівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Учасниками світової фінансової системи є транснаціональні банки, великі компанії, небанківські фінансові структури, центральні банки і державні органи, міжнародні фінансові організації. Фінансові посередники покликані перетворити заощадження, тобто ту частину доходів фізичних осіб, компаній і держави, яка використовується для зберігання, в капіталовкладення.

Основними суб'єктами міжнародної банківської галузі сьогодні є транснаціональні банки (ТНБ). Транснаціональні банки є універсальними банківськими комплексами, які мобілізують значні обсяги коштів в різних валютах, надають кредити на будь-який термін, здійснюють на міжнародному рівні операції з цінними паперами, застосовують різноманітні форми фінансування виробництва і зовнішньої торгівлі, розвивають масштабні довірчі операції. Промислові монополії отримують від ТНБ комерційну інформацію, рекомендації і консультації з приводу організації виробництва, структури управління, прогнози розвитку ринків тощо.

Транснаціональні банки обслуговують меншою мірою товарообмін і більшою мірою – капіталобмін. Якщо раніше їх діяльність обмежувалась купівлею – продажем валюти за дорученням клієнтів, то тепер вони проводять всю складну систему міжкраїнних розрахунків компаній,

управляючи їх внутрішніми потоками, відносинами із зарубіжними партнерами та рухом іноземних інвестицій (прямих та портфельних).

Оскільки на світовому рівні завжди йдеться про великі кредити на тривалі терміни з високою мірою ризику, то для проведення великомасштабних операцій на фінансовому ринку створюються тимчасові міжнародні консорціумні банки (синдикати). Зазвичай, очолює синдикат один з найбільших банків світу, який має високу репутацію, достатні капітали, великий досвід, тісні зв'язки з промисловими фірмами.

Розвиток процесів глобалізації у ХХ та ХХІ століттях привело до створення нової, нематеріальної галузі світової економіки, а саме до міжнародних фінансів та світової фінансової середовища, відмінними рисами яких є: відкритість національних кордонів для руху капіталу, майже повна відсутність законодавчих обмежень, прозорість ведення бізнесу, відкритість економіки та її ринковий характер, а учасниками – страхові, пенсійні, інвестиційні фонди, ТНК (транснаціональні корпорації) та ТНБ (транснаціональні банки).

Найчастіше проводять прямі інвестиції проводять довгостроковий термін, такі капіталовкладення менш ліквідні, ніж портфельні. Основними експортерами у світі в кінці 90-х рр були Франція, Японія, США, Великобританія, Німеччина. Посиленню національної економіки та спричиненню її швидкого розвитку є ПІІ. Наприклад, одним з найбільших споживачів світових інвестицій у наші дні є Китай, що призводить до стрімкого росту ВВП у цій країні (ріст ВВП за 2017 рік склав 6,8%). Але зважаючи на те що відновлення світової економіки відбувається повільніше, ніж планували, то позитивні тенденції останніх років сходять «нанівець». Але на відміну від країн, що розвиваються такі світові «гіганти» як США, Великобританія та Індія наростили у 2017 році на 2,3%, 1,7% та 7,7% відповідно.

У 2017 році світовий обсяг прямих портфельних інвестицій упав на 196 відсотків в порівнянні з минулим роком та склав 1,52 трлн долл. США. Ця тенденція зумовлена геополітичним ризиками та різким скороченням інвестицій в економіку США, Великобританії та Російської Федерації.

Потоки прямих іноземних інвестицій в країни з перехідною економікою скоротилися на 17 відсотків і склали приблизно 55 млрд. доларів США, в основному, у зв'язку з різким скороченням інвестицій в економіку Російської Федерації.

Потоки інвестицій в промислово розвинені країни в порівнянні з попереднім роком знизилися ще різкіше: в країні Європейського Союзу - на 27 відсотків і в країні Північної Америки - на 33 відсотки. Цей спад ПІІ був стримуваний 11-ти відсотковим зростанням потоків в інші розвинені країни, переважно Австралію.

Обсяги прямих іноземних інвестицій в країни, що розвиваються залишалися на такому ж рівні, як і торік - приблизно 653 млрд. долл. США, що на 2% більше, ніж у 2016 році. Однак гостра нестача зарубіжних капіталовкладень в цих країнах відчувалася в секторах, які могли б внести важливий вклад в реалізацію Цілей сталого розвитку ООН.

Експерти припускають, що податкові реформи в Сполучених Штатах істотно вплинуть на інвестиційні рішення транснаціональних корпорацій США, що позначатимуться на глобальних інвестиційних потоках [4].

Все частіше об'єктом уваги стають ТНБ країн Сходу, а також їх фонди національного добробуту. Це перш за все ведучі західні та японські банки, точніше фінансові корпорації, в склад яких входить ряд підрозділів - Комерційний банк, Інвестиційний банк, трастова компанія, інколи страхова чи іпотечна компанії. Останнім часом вони зайняли лідируючі позиції на світових фінансових ринках у результаті процесів концентрації та централізації капіталу, злиття та поглинання.

Найбільші ТНБ, які активно приймали участь в злитті та поглинанні - це американські: Citibank, JP Morgan Chase, британські: The Hongkong and Shanghai Banking Corporation, Barclays Bank PLC, Lloyds Bank, HSBC, французькі: Credit Agricole, BNP Paribas, Societe Generale, німецькі: Deutsche Bank, Commerz Bank, японські: Sumitomo Mitsui Banking Corporation, Mizuho Bank, The Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ.

До 2009 року в списку найкрупніших ТНБ та ТНБ світу не було жодного банку з країн, що розвиваються. У 2010 році в цей рейтинг було включено китайський банк Bank of China.

У рейтингу ведучих світових компаній «Forbes» відзначені найбільші глобальні банки. Серед них 20% зайняли азіатські банки, в тому числі банки КНР - Промисловий Торговий Банк Китаю (Industrial and Commercial Bank of China - ICBC), Bank of China, Банк Комунікацій та Китайський Торговий Банк. А також гонконгський Bank of East Asia. У рейтингу фігурували два з трьох провідних банків Сингапуру DBS Group, Oversea-Chinese Banking (OSB), два індійських банки Canara Bank та Indian Bank, малайзійський Maybank, тайванський First Financial Holding та південно-корейський банк Korea Exchange Bank, а також банки країн Персидського заливу - Саудівський банк Samba (Saudi-American Bank), національні банки Катару та Абу-Дабі [6].

Транснаціональні банківські інституції, спираючись на економіку країн базування (ТНБ переважно належать країнам з розвинутою економікою), сповна використовують переваги глобальної організації своїх операцій. Національні банківські установи намагаються завоювати ринок всередині окремих країн через знання місцевих умов, володіння унікальними послугами чи технологіями, висококваліфікованими кадрами.

Результати низки досліджень підтверджують,

що характер впливу ТНБ на національну економіку країни до якої входять інвестиції ТНБ залежить від рівня розвитку цих країн. Загальний висновок більшості досліджень (Д. Боніна, І. Гасана, Р. Шанкара, С. Класенса, А. Деміргус-Кунта, Г. Хейзінга, А. Бергера), які порівнюють діяльність ТНБ та вітчизняних банків у розвинутих країнах та країнах, що розвиваються, полягає у тому, що ТНБ є більш ефективними з погляду витрат і прибутку, ніж вітчизняні банки у країнах, що розвиваються, та менш ефективними у розвинутих країнах. Таку особливість науковці пояснюють за допомогою двох альтернативних гіпотез. Відповідно до гіпотези місцевих переваг, запропонованої А. Бергером, вітчизняні банки загалом ефективніші, ніж ТНБ, оскільки мають деякі інформаційні та цінові переваги, наприклад наявність виняткових знань про внутрішній ринок та близькість до місцевого ринку. Крім того, вітчизняні банки здійснюють свою діяльність ефективніше, ніж ТНБ, через простішу структурну організацію і вищий ступінь відповідальності перед позичальниками в країні. Як альтернатива гіпотеза глобальних переваг передбачає, що місцеві переваги вітчизняних банків компенсуються глобальними перевагами ТНБ (вдосконалені методи управління ризиками, розширений асортимент продукції, більш диверсифіковані портфелі, наявність додаткових/дешевших джерел рефінансування, таких як кращий доступ до міжнародних ринків капіталу або депозитів у країні базування або операцій в інших країнах) [5].

Чотири найбільших китайських державних банки Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China, China Construction Bank, Agricultural Bank of China за своїми активами зрівнялися з провідними світовими ТНБ. У першого з них ринкова капіталізація наближається до показників провідних західних ТНБ, проте ці китайські банки значно поступаються іноземним ТНБ за масштабами закордонних операцій.

ICBC (активи - 3,7 трлн долл США) та Bank of China включені до числа найбільших глобальних банків, їх діяльність набуває все більше і більше транснаціональний характер. Bank of China спеціалізується на операціях з іноземною валютою та обслуговуванні зовнішньоекономічних зв'язків своєї країни. Його філіал у Гонконзі - BOCHK (Bank of China Hongkong) - є одним з найбільших інвестиційних банків, і в свою чергу, створює в третій країні світу. Три лідируючі сингапурські банки два з яких - DBS та OSB - включені в число глобальних банків, проте вони багаторазово уступають провідним західним та провідним китайським банкам по своїм активам, не дивлячись на те, що активно проводять операції за кордоном.

Банк OSB має філіали більш ніж в 10 країнах світу, таких як Великобританія, Японія, Гонконг, Австралія, США. Банк UOB - третій сингапурський банк несуттєво уступає DBS та OSB по масштабам закордонних операцій. Він був занесений до списку регіональних банків тому що вів свою діяльність в країнах Південно-Східної та Східної Азії. Має свої філіали в Малайзії, Тайланді, Індонезії.

Висновки з проведеного дослідження. ТНБ країн Сходу як глобальні так і регіональні в більшості випадків діють на території сусідніх країн та в країнах свого регіону. Шляхом

співпраці між країнами Східної Азії та країнами Персидського заливу досягається взаємопроникнення економік та рефінансування банківського сектору країн Південно-Східної Азії, що призводить до обміну прямих інвестицій між країнами Азії та Європи та перехресного фінансування.

Транснаціональні та регіональні банки Азії виступають не лише в якості рушійної сили регіональної економічної інтеграції, а й глобальними інвесторами ПІІ в різних регіонах світу.

Ще однією головною відмінністю банків Східної Азії є те, що серед них є багато банків з державно підтримкою та часткою в капіталу. Перш за все це стосується банків Китаю, їх прями іноземні інвестиції перш за все прямують на потреби внутрішніх видобуваючих, сільськогосподарських та аграрних галузей країн третього світу. Це пов'язано зі світовою конкуренцією у боротьбі за ресурси та розподіл світового капіталу розвинених країн між усіма гравцями на ринку прямих іноземних інвестицій.

Список літератури:

1. Кіреєв А.П. Міжнародна економіка. – Москва. – 1999.
2. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Рогач О.І. та ін.: Світова економіка. – Київ: Либідь. – 2007.
3. Геєць В.М., Панченко Є.Г., Лібанова Є.М. та ін. Перехідна економіка. – Київ: Либідь. – 2010.
4. Доповідь ЮНКТАД. ООН про світові інвестиції. – Нью Йорк, Женева. – 2017.
5. Berger, A.N., DeYong, R., Genay, H., Udell, G.F., 2000. Globalisation of Financial Institutions: Evidence from Cross Border Banking Performance. Wharton Paperson Financial Services 3.
6. Мелещенко А.І. Конкуренція транснаціональних банків Азії як визначаючий фактор руху прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в умовах глобалізації світової економіки / А.І. Мелещенко // Інвестиції: практика та досвід. – №5/2015. – С. 56.

Поливода О.В., Мелещенко А.І.

Запорозький національний технічний університет

ДВИЖЕНИЕ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ КАК КОНКУРЕНТНАЯ СТРАТЕГИЯ АЗИАТСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация

В статье выяснено основные движения прямых иностранных инвестиций (далее – ПИИ) в условиях мировой глобализации. Проанализировано влияние азиатских банков на региональное и глобальное инвестирование, тенденции развития мирового банковского сектора. Рассмотрено стратегию выхода на глобальный рынок банков Восточного региона. Исследовано капиталоемкость банков Азии и объем их прямых иностранных инвестиций. Выяснено позиции азиатских банков в разрезе мирового конкурентной среды.

Ключевые слова: транснациональные банки (далее – ТНБ), национальная экономика, ЮНКТАД, капитал, финансирование, инвестиции, глобализация.

Polivoda O.V., Meleshenko A.I.

Zaporizhzhya National Technical University

THE MOVEMENT OF DIRECT FOREIGN INVESTMENTS AS THE COMPETITIVE STRATEGY OF ASIAN BANKS IN TERMS OF GLOBALIZATION

Summary

The article analyzes the main trends of direct foreign investments (here in after – FDI) in the conditions of world globalization. The analysis of the influence of Asian banks on regional and global investments, tendencies of development of the world banking sector are analyzed. The considered strategy of entering the global market of banks of the Eastern region. The investigated capital intensity of Asian banks and the volume of their direct foreign investments. The determined position of Asian banks in the context of the global competitive environment.

Keywords: transnational Banks (here in after referred to as TNB), National Economy, UNCTAD, Capital, Financing, Investments, Globalization.